

11.12.2025

**Розвиток пізнавальної активності дітей раннього віку в умовах
розвивально-ігрового середовища**

1. Бадер С. О. Аналіз нормативно-правової бази України щодо специфіки виховання дітей раннього віку / С. О. Бадер, І. А. Гречешкіна, Л. О. Варяниця. - // Інноваційна педагогіка : науковий журнал / Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. - [Одеса] : Гельветика, 2025. - Вип. 81, Т. 2. - С. 149-153. – Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2025/81/part_2/31.pdf
2. Бахмутська, Ірина. Запрошуємо на прогулянку до моря : заняття для дітей раннього віку та їхніх батьків / І. Бахмутська // Палітра педагога : Ефективні технології освіти дошкільнят і молодших школярів. - 2017. - N 5. - С. 19-21.
3. Беленька, Ганна. Експериментально-дослідницька діяльність дітей у природі як технологія пізнавального розвитку / Г. Беленька // Вихователь-методист дошкільного закладу : спеціаліз. журн. - 2012. - № 11. - С. 10-21.
4. Беленька, Ганна. Пізнавальні прогулянки з дошкільниками / Г. Беленька, О. Половіна // Вихователь-методист дошкільного закладу : Щомісячний спеціалізований журнал. - 2017. - N 6. - С. 25-34.
5. Беркут, Олена. У пошуках кольорових кульок : заняття для дітей раннього віку / О. Беркут // Дошкільне виховання : Щомісячний науково-методичний журнал для педагогів і батьків Міністерства освіти і науки України. - 2023. - N 5. - С. 24-26.
6. Богданова, Наталія. Забавки в пісочниці : заняття просто неба для дітей раннього віку / Н. Богданова // Дошкільне виховання : Щомісячний науково-методичний журнал для педагогів і батьків Міністерства освіти і науки України. - 2023. - N 6/7. - С. 20-21.
7. Бухало О. Л. Організаційно-педагогічні умови емоційного виховання дітей раннього віку/ О. Л. Бухало // Вісник університету імені Альфреда Нобеля : збірник наукових праць / Університет імені Альфреда Нобеля (Дніпро). - Дніпро, 2015. - Серія : Педагогіка і психологія, Вип. 2 (10). - С. 85-90. – Режим доступу: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2015/2/15.pdf>
8. Вашак, Оксана Олексіївна. Педагогічне значення ігрової діяльності у розвитку дітей раннього віку/ О. О. Вашак, С. С. Бурсова// Збірник наукових праць. Педагогічні науки / Міністерство освіти і науки України, Херсонський державний університет. - Херсон, 2024. - Вип. 107. - С. 26-32. – Режим доступу: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4635/4101>
9. Гавриш, Наталія. Знайоме невідоме покоління, або Хто ти, малюку? / Н. Гавриш // Вихователь-методист дошкільного закладу : Щомісячний спеціалізований журнал. - 2018. - N 10. - С. 4-10.
10. Гавриш, Наталія. Організація роботи груп раннього віку: проблеми та шляхи їх розв'язання / Н. Гавриш, О. Безсонова // Дошкільне виховання : Щомісячний науково-методичний журнал для педагогів і батьків Міністерства освіти і науки України. - 2020. - N 5. - С. 3-7.
11. Гаращенко Л. Організація освітньої взаємодії з дітьми раннього віку: актуальні проблеми практики/ Л. Гаращенко, О. Літченко, Т. Шинкар// Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць / Київський університет імені Бориса Грінченка. - Київ, 2022. - № 38 (2). - С. 24-29. - Режим доступу: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/342/431>
12. Голота Н. Основи управління якістю сенсорно-пізнавального розвитку дітей четвертого року життя в закладі дошкільної освіти / Н. Голота, О. Бріка // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць / Київський університет імені Бориса Грінченка. - Київ, 2022. - № 38 (2). - С. 30-35. – Режим доступу: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/343/432>
13. Гуріна З. В. Психологічні особливості становлення особистості дитини раннього віку/ З. В. Гуріна // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету : збірник наукових праць / Чернігівський нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. - Чернігів, 2014. - Серія : Психологічні науки, Вип. 121. - С. 99-102. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPH_2014_121_24

14. Гурковська, Тетяна. Дитина до трьох: психологічний портрет з рекомендаціями / Т. Гурковська // Дошкільне виховання. - 2007. - N 12. - С. 11-15.
15. Гурковська, Тетяна. Дитина раннього віку: що потрібно знати педагогу / Т. Гурковська // Вихователь-методист дошкільного закладу : Щомісячний спеціалізований журнал. - 2020. - N 7. - С. 26-31.
16. Гурковська, Тетяна. Навчайте через гру, або Дидактичні ігри з дітьми раннього віку / Т. Гурковська // Вихователь-методист дошкільного закладу : Щомісячний спеціалізований журнал. - 2020. - N 8. - С. 43-46.
17. Гурковська, Тетяна. Організуємо контроль за розвитком дітей раннього віку / Т. Гурковська // Вихователь-методист дошкільного закладу : Щомісячний спеціалізований журнал. - 2023. - N 9. - С. 44-47.
18. Діагностичні методики / підгот. Т. Гурковська // Практичний психолог: Дитячий садок. - 2022. - N 9/10. - С. 42-44.
19. Девіс Л. А. Проблема виникнення передумов розвитку особистості в немовлячому віці залежно від умов виховання / Л. А. Девіс // Психологія : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. - Вип. 15. - С. 202-211.
20. Дегтяренко Т. В. Становлення психіки дитини та етапність розвитку функціональної асиметрії півкуль мозку в ранньому онтогенезі / Т. В. Дегтяренко, В. Г. Ковиліна // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна / Міністерство освіти і науки України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. - Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. - Вип. 15. - С. 32-37. – Режим доступу: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/1652>
21. Демиденко Т. М. Сенсорне виховання дітей раннього віку в дошкільному навчальному закладі / Т. М. Демиденко // Дошкільний навчальний заклад. - 2018. - N 4. - С. 2-5.
22. Денисюк О. Шляхи забезпечення оптимального розвитку дітей раннього віку / О. Денисюк // Наукові студії із соціальної та політичної психології : Збірник статей / Акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології АПН України. - 2005. - Вип. 9 (12). - С. 94-104. – Режим доступу: <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2020/05/studios-9.pdf>
23. Заєць А. Л. Особливості розвитку пізнавальної активності дітей раннього віку / А. Л. Заєць ; наук. керівник О. Ф. Коннов. - Електронні текстові дані// Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі : матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів, молодих науковців та науково-педагогічних працівників, 23 листопада 2023 року / Міністерство освіти і науки України, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики, Кафедра етики та естетики. - Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. - С. 85-86. – Режим доступу: <https://enpurb.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e765937c-c673-44d3-8d6d-681326934435/content>
24. Камінська, Юлія. Пізнавальний розвиток дошкільників засобами розвивальних ігор / Ю. Камінська // Педагогічні обрії : науково-методичний журнал. - 2025. - N 3. - С. 74-78.
25. Картка контролю нервово-психічного розвитку дитини раннього віку // Вихователь-методист дошкільного закладу : Щомісячний спеціалізований журнал. - 2023. - N 9. - С. 47-49.
26. Кононко, Олена. Цінність раннього дитинства для розвитку особистості / О. Кононко // Палітра педагога : Ефективні технології освіти дошкільнят і молодших школярів. - 2015. - N 5. - С. 3-6.
27. Литвин, Інна. Соціалізація дітей раннього віку: на що звернути увагу / І. Литвин // Практичний психолог: Дитячий садок. - 2022. - N 9/10. - С. 37-38.
28. Литвиненко, Ірина. Сучасна дитина у світі почуттів : особливості розвитку емоційного інтелекту дошкільнят / І. Литвиненко // Дошкільне виховання : Щомісячний науково-методичний журнал для педагогів і батьків Міністерства освіти і науки України. - 2019. - N 3. - С. 3-6.
29. Литвиненко, Олена. Сорока-білобока кашку варила... Заняття для дітей раннього віку / О. Литвиненко // Дошкільне виховання : всеукраїнський щомісячний науково-методичний журнал для педагогів і батьків. - 2024. - N 8 (994). - С. 12-14.
30. Литвиненко, Олена. У кожного своя оселя : заняття для дітей раннього віку (з елементами технології М. Монтессорі) / О. Литвиненко // Дошкільне виховання : Щомісячний науково-

методичний журнал для педагогів і батьків Міністерства освіти і науки України. - 2019. - N 11. - С. 18-19.

31. Лохвицька Л. В. Творчий підхід вихователя до створення навчально-ігрового середовища дошкільного закладу, орієнтованого на дитину / Л. В. Лохвицька // Педагогіка добра в контексте етнокультурного соціума : матеріали Междунар. науч.-практич. конференції, посвященої 150-летию со дня рождження И. Гаспринского (г. Симферополь, май 2001 года) / Мин-во образования и науки Украины, МО Автономной Республики Крым, Ин-т педагогіки и психології проф. образования АПН України, Ин-т проблем воспитания АПН України, Крымский гос. индустр.-пед. ин-т. - Симферополь, 2002. - С. 124-127.
32. Лохвицька, Любов. Особистісно орієнтований підхід вихователя до здійснення пізнавального розвитку дошкільників / Л. Лохвицька // Актуальні проблеми гуманітарної освіти : Збірник наукових праць / Ін-т вищ. освіти АПН України, Кременецький обл. гум.-пед. ін-т ім. Т. Шевченка. - Кременець, 2004. - Вип. 1. - С. 159-162.
33. Любчак Л. В. Ігрова діяльність дітей раннього віку в умовах сім'ї / Л. В. Любчак // Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : Навчально-методичний посібник / М-во освіти і науки України : Слово, 2010. - С. 89-95.
34. Люта, Оксана. Досліджуємо світ разом : майстер-клас для батьків з участю дітей / О. Люта // Палітра педагога : Ефективні технології освіти дошкільнят і молодших школярів. - 2017. - N 3. - С. 28-29.
35. Максименко, Д. С. Мовленнєвий і психічний розвиток дітей раннього віку. Практична психологія / Д. С. Максименко. - Київ : Центр учбової літератури, 2018. - 191 с.
36. Мойсеєнко О. В. Ігрова діяльність як засіб адаптації дітей раннього дошкільного віку до умов ЗДО / О. В. Мойсеєнко // Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі : матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів, молодих науковців та науково-педагогічних працівників, 25 листопада 2021 року / Міністерство освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Історико-філософський факультет, Кафедра етики та естетики. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. - С. 99-102. – Режим доступу: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/93a83d65-632c-43a0-846e-b724d2bc8906/content>
37. Науменко, Тетяна. Розвиток духовного потенціалу дитини засобами педагогічних технологій / Т. Науменко, Н. Химич // Вісник інституту розвитку дитини. Серія : Філософія. Педагогіка. Психологія : Збірник наукових праць / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. - Вип. 16. - С. 125-129.
38. Озерна, Наталія. Школи раннього розвитку в Україні у контексті модернізації дошкільної освіти / Н. Озерна // Рідна школа : науково-методичний журнал. - 2019. - N 2. - С. 62-66.
39. Паніна, Вікторія. Порівняльний аналіз становлення самостійності дітей раннього віку в різних умовах життєдіяльності / В. Паніна // Вісник інституту розвитку дитини. Серія : Філософія. Педагогіка. Психологія : Збірник наукових праць / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. - Вип. 16. - С. 129-137.
40. Паренюк, Людмила. Розвивальна програма для малюків / Л. Паренюк // Практичний психолог: Дитячий садок. - 2019. - N 5. - С. 43-49
41. Піроженко, Тамара. Методичні аспекти реалізації освітньої лінії "Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі" / Т. Піроженко, М. Машовець, О. Коваленко // Вихователь-методист дошкільного закладу : спеціаліз. журн. - 2013. - № 2. - С. 4-9.
42. Половіна, Олена. Ранній розвиток дитини: потреба соціуму чи батьківські амбіції? / О. Половіна // Вихователь-методист дошкільного закладу : Щомісячний спеціалізований журнал. - 2018. - N 10. - С. 23-30.
43. Попович, Оксана. У фокусі - освітній процес у групах раннього віку / О. Попович, С. Васильєва, В. Рагозіна // Вихователь-методист дошкільного закладу : Щомісячний спеціалізований журнал. - 2020. - N 10. - С. 20-26.
44. Програма розвитку та виховання дитини раннього віку "Зернятко" / О. Л. Богініч [та ін.] ; Міністерство освіти і науки України. - Київ : [б. и.], 2004. - 192 с.

45. Рібцун, Юлія. Психомовленнєвий розвиток дітей раннього віку: теорія і практика / Ю. Рібцун // Дошкільне виховання : всеукраїнський щомісячний науково-методичний журнал для педагогів і батьків. - 2024. - N 1. - С. 3-9.
46. Рагозіна В. Раннє дитинство у світі / В. Рагозіна // Вісник інституту розвитку дитини. Серія: Філософія. Педагогіка. Психологія : Збірник наукових праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. - Вип. 37. - С. 83-89.
47. Сидоренко І. М. Цікаво грати з піском : заняття з пізнавального розвитку з дітьми раннього віку (3-й р. ж.) / І. М. Сидоренко // Дошкільний навчальний заклад. - 2020. - N 9. - С. 12-13.
48. Смольникова, Галина. Особливості розвитку психічних процесів у дітей раннього віку / Г. Смольникова // Палітра педагога : Ефективні технології освіти дошкільнят і молодших школярів. - 2018. - N 3. - С. 3-6.
49. Смольникова, Галина. Розвиваймо у малят сенсорику та дрібну моторику / Г. Смольникова // Дошкільне виховання. - 2010. - N 7. - С. 20-22.
50. Сусловець, Оксана. Книжка-іграшка: спонукаємо дітей пізнавати світ / О. Сусловець // Вихователь-методист дошкільного закладу : Щомісячний спеціалізований журнал. - 2021. - N 11. - С. 48-51.
51. Товкач, Ірина Євгенівна (1960). Психологічні нотатки для батьків і вихователів дітей від народження до семи років [Текст] : методичний посібник / Ірина Товкач. - Київ : Грамота, 2023. - 287 с.
52. Улькіна Т. В. До проблеми пізнавальних здібностей дітей дошкільного віку / Т. В. Улькіна // Наукові записки : Зб. наук. ст. - К.: НПУ, 2001. - Вип. 42. - С. 128-130.
53. Хоменко, Світлана Олександрівна. Місце раннього віку у періодизаціях дитячого розвитку / С. О. Хоменко // Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 15-річчю заснування кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (25 листопада 2020 року, м. Суми). - Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. - С. 36-38. – Режим доступу: <https://repository.sspu.edu.ua/items/2d20c7a3-df05-4f7b-8c0c-4a789feec83e>
54. Цуканова Н. Педагогічні засади раннього розвитку дітей / Н. Цуканова // Актуальні питання гуманітарних наук = Humanities Science Current Issues : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / Міністерство освіти і науки України, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. - Дрогобич : Гельветика, 2022. - Вип. 47, Т. 4. - С. 256-260. – Режим доступу: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/47_2022/part_4/43.pdf
55. Швидка, Світлана Олександрівна. Середовище як умова формування пізнавальної діяльності дитини раннього віку / С. О. Швидка // Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки / Міністерство освіти і науки України, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. - Черкаси, 2017. - № 1. - С. 136-141. – Режим доступу: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/issue/view/124/36>
56. Якубчик, О. Розвиток пізнавальної активності дошкільників у процесі організації пошуково-дослідницької діяльності / О. Якубчик // Вісник інституту розвитку дитини. Серія : Філософія. Педагогіка. Психологія : Збірник наукових праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. - Вип. 18. - С. 158-162.